

Advies- en Arbitragecommissie Rijksdienst

Aan:

De Samenwerkende Centrales van Overheidspersoneel (SCO)
vertegenwoordigd in de Raad voor het Overheidspersoneels-
beleid (ROP)

Het Verbond Sectorwerkgevers Overheid (VSO)

div **bijlage(n)**
AAC/04.00052 **briefnummer**
AAC.78 **zaaknummer**
22 oktober 2004 **datum**

Onderwerp:

Advies AAC.78

De Samenwerkende Centrales van Overheidspersoneel (hierna: de centrales) vertegenwoordigd in de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid (ROP) hebben bij brief van 13 juli 2004, ontvangen 14 juli 2004, een adviesaanvraag ingediend bij de Advies- en Arbitragecommissie Rijksdienst (hierna: de commissie) inzake een tussen hen en het Verbond Sectorwerkgevers Overheid (hierna: het VSO) gerezen geschil. Het geschil heeft betrekking op het hanteren van de zgn. peildatumsystematiek in enkele specifiek benoemde situaties. De adviesaanvraag is geregistreerd onder nummer AAC.78.

Bij brief van 13 juli 2004, ontvangen 15 juli 2004, heeft het VSO zijn standpunt in deze aangelegenheid aan de commissie doen toekomen.

De adviesaanvraag van de centrales en het standpunt van het VSO zijn aan dit advies gehecht.

INLEIDING

Het VSO en de SCO zijn in 2003 een pakket aan wijzigingen overeengekomen voor de pensioenregeling van werknemers in de sectoren overheid en onderwijs, het zogenaamde "Pensioenakkoord 2003" (voorlopig akkoord per 4 juli 2003, definitief akkoord per 3 november 2003). Een belangrijk onderdeel van de afspraken is de overstap van een pensioenopbouw op basis van eindloon naar een pensioenopbouw op basis van middelloon, met een voorwaardelijke indexatie, per 1 januari 2004. Als gevolg van deze overstap worden de door een deelnemer onder het eindloonstelsel opgebouwde aanspraken per 1 januari 2004 vastgesteld en vervolgens omgezet in actuariel gelijkwaardige aanspraken onder het middelloonstelsel. Vanaf 1 januari 2004 vindt verdere opbouw plaats onder het middelloonstelsel.

Voor de vaststelling van de pensioenaanspraken volgens het eindloonstelsel per 1 januari 2004 is door de contractpartijen in het pensioenakkoord vastgesteld dat de gebruikelijke peildatumsystematiek van het ABP zal worden gehanteerd. Deze peildatumsystematiek is ingevoerd

per 1 januari 1996 ten tijde van de privatisering van het ABP en houdt in dat voor de berekening van premie en pensioen wordt uitgegaan van een tot een jaarbedrag te herleiden vast salaris per 1 januari van enig jaar. Wijzigingen van het salaris in de loop van een jaar zijn in die systematiek niet direct relevant, maar werken wel door in het salaris op de volgende peildatum, dus 1 januari van het volgende jaar.

HET GESCHIL

Standpunt centrales

De centrales brengen naar voren dat pas na het sluiten van het Pensioenakkoord van november 2003 bij enkele sectoren duidelijk is geworden wat de gevolgen zijn van het hanteren van de peildatumsystematiek voor het vaststellen per 1 januari 2004 van de onder het eindloonstelsel opgebouwde pensioenaanspraken. Het gaat om de sectoren Universiteiten, Academische Ziekenhuizen en Wetenschappelijke Onderzoeksinstituten. Deze sectoren hebben naar voren gebracht dat zij een ingrijpende functiewaarderingsronde gestart waren op een moment waarop zij (nog) niet konden overzien welke gevolgen een wijziging van het pensioenstelsel zou hebben voor werknemers voor wie op het moment van invoeren van deze wijziging (1 januari 2004) de functie(her)waardering nog niet is afgerond.

De centrales zijn van oordeel dat de uitkomsten van genoemde functiewaarderingstrajecten bepalend dienen te zijn voor de opgebouwde pensioenaanspraken per 1 januari 2004. Wanneer als resultaat van een functiewaarderingstraject het salaris met terugwerkende kracht (tot voor januari 2004) wordt verhoogd, maar het peildatumsalaris niet navenant wordt aangepast, dan ontstaat voor de werknemer die het betreft blijvende pensioenschade.

De centrales lichten toe dat partijen bij het Pensioenakkoord hebben bepaald dat per 1 januari 2004 de bestaande pensioenaanspraken dienen te worden vastgesteld; daarbij is van belang dat alle salarisverhogingen daarin meetellen, omdat daarop nog de backservice van toepassing is. Beoogd is dat over salarisverhogingen in 2003 nog pensioen zou worden opgebouwd onder de eindloonregeling. Het gaat de centrales niet om de peildatumsystematiek als zodanig, maar om het specifieke moment van overgang van een eindloon- naar een middelloonstelsel en de vaststelling van de pensioenaanspraken die tot dat moment zijn opgebouwd.

De centrales voeren aan dat de salarisverhogingen, zo zij wel tijdig zouden zijn gegeven, wél in het peildatumsalaris van 1 januari 2004 zouden zijn opgenomen en dus zouden doorwerken in de berekeningsgrondslag van de gehele voorafgaande diensttijd.

Zij lichten toe dat voorts een grotere groep deelnemers buiten eigen schuld of toedoen pensioenschade lijdt dan gebruikelijk is bij terugwerkende kracht: onder het eindloonstelsel is er alleen schade voor diegenen die in hun laatste jaar voor hun pensioen zitten; onder het middelloonstelsel is de schade beperkt tot 1 à 2 jaar, afhankelijk van de reikwijdte van de terugwerkende kracht. Daarnaast ontstaat er (binnen een sector) ongelijkheid tussen diegenen voor wie de implementatie van de functiewaardering wel tijdig (dwz voor 1 januari 2004) heeft

Advies- en Arbitragecommissie Rijksdienst

plaatsgehad en diegenen voor wie dat niet gelukt is. Dit klemmt naar het oordeel van de centrales des te meer omdat betrokkenen dit zelf niet kunnen beïnvloeden.

De centrales erkennen dat de afspraak is gemaakt om de peildatumsystematiek per 1 januari 2004 toe te passen, maar stellen vast dat de effecten daarvan onredelijk uitwerken in de gevallen waarin geen rekening wordt gehouden met reeds aangevangen functiewaarderingstrajecten. Zij hebben aan het VSO voorgesteld in te stemmen met een afwijking van de vastgestelde regeling in nauwkeurig omschreven bijzondere situaties. Het VSO is daarmee echter niet akkoord gegaan.

De centrales verzoeken de commissie uit te spreken dat de gemaakte afspraken in redelijkheid en billijkheid niet kunnen worden gehandhaafd en dat de uitkomsten van genoemde functie(her)waarderingstrajecten bepalend zijn voor de pensioenaanspraken op 1 januari 2004.

Standpunt VSO

Het VSO geeft aan dat tijdens de onderhandelingen die hebben geleid tot het Pensioenakkoord de wijze waarop de eindloonaanspraken moesten worden vastgesteld, nadrukkelijk onderwerp van overleg is geweest. Sociale partners hebben besloten om voor de vaststelling van de eindloonaanspraken de gebruikelijke systematiek van het ABP voor het bepalen van pensioenaanspraken te hanteren, de zgn. peildatumsystematiek. Belangrijkste overwegingen daartoe waren:

- aansluiting bij de geldende wijze van vaststelling van pensioenaanspraken door het ABP;
- de gekozen regeling is zowel naar werkgevers als naar de werknemer eenduidig en helder communiceerbaar. Daarnaast is de regeling voor het ABP administratief uitvoerbaar;
- de gekozen regeling voorkomt dat werkgevers/werknemers pensioenkosten kunnen afwentelen op het collectieve pensioenfonds ANP, via arrangementen, gemaakt na 1 januari 2004, over salarisstijgingen die met terugwerkende kracht ingaan op een moment dat ligt voor 1 januari 2004.

Bij deze overwegingen speelde tevens een rol dat indien werkgevers/werknemers de wens hebben om in specifieke situaties tot aanvulling van pensioenaanspraken te komen, dit kan worden vormgegeven via ABP Extra-Pensioen.

Bovendien blijven de algemeen onderscheiden uitzonderingssituaties van kracht (te weten: er is sprake van een aperte fout bij de berekening of een rechterlijke uitspraak legt het pensioenfonds de verplichting tot aanpassing op).

De door de centrales aangehaalde situaties van functie(her)waardering rechtvaardigt naar de mening van het VSO niet dat er wordt afgeweken van de uniforme bestendige lijn van toepassing van de peildatumsystematiek door het ABP voor de vaststelling van de pensioenaanspraken van deelnemers op 1 januari 2004.

Werknemers en werkgevers waren al geruime tijd voor 1 januari 2004 op de hoogte van de ambities van werkgevers en werknemers om op 1 januari 2004 tot beëindiging van het eindloonstelsel te komen. Bij relevante salarisbeslissingen heeft men hierop kunnen anticiperen.

Advies- en Arbitragecommissie Rijksdienst

Tijdens de onderhandelingen hebben noch werknemers noch werkgevers aandacht gevraagd voor uitzonderingen op de algemene werking van de peildatumsystematiek. Sociale partners zijn daarom ook niet instaat geweest rekening te houden met zeer omvangrijke financiële gevolgen die voortvloeien uit een wijziging van de bestaande peildatumsystematiek.”

Naar het oordeel van het VSO is voor een geruisloze overgang van het oude naar het nieuwe stelsel een strikte toepassing van de peildatumsystematiek geboden. Indien er uitzonderingssituaties zouden worden toegestaan dan kan dat, uit het oogpunt van het gelijkheidsbeginsel, gevolgen hebben voor zowel beslissingen rond collectief opgebouwde pensioenaanspraken uit het verleden waarin de peildatumsystematiek altijd strikt is toegepast, als rond individuele pensioenaanspraken waar de peildatumsystematiek al is gehanteerd. De VSO wenst derhalve de deelnemers die zich op 1 januari 2004 in een traject van functiewaardering bevinden geen uitzonderingspositie toe te kennen.

Tijdens de hoorzitting van de commissie op 20 september 2004 hebben partijen in aanvulling op de schriftelijke stukken hun standpunt met betrekking tot het geschil nader toegelicht. Het verslag van de hoorzitting is aan dit advies gehecht en wordt geacht hiervan deel uit te maken.

OVERWEGINGEN EN ADVIES

Op grond van de haar ter beschikking staande stukken en van hetgeen door partijen tijdens de op 20 september 2004 gehouden hoorzitting naar voren is gebracht, heeft de commissie het volgende in haar beschouwingen betrokken.

De centrales verzoeken de commissie uit te spreken dat de afspraken die zijn gemaakt in het Pensioenakkoord 2003 voor de werknemers in de sectoren Universiteiten, Academische Ziekenhuizen en Wetenschappelijke Onderzoeksinstituten in redelijkheid en billijkheid niet kunnen worden gehandhaafd, omdat in deze sectoren functiewaarderingstrajecten lopen, die ertoe kunnen leiden dat aan individuele werknemers met terugwerkende kracht tot in 2003 een salarisverhoging wordt toegekend. Bij strikte toepassing van de afspraken in het Pensioenakkoord telt een salarisverhoging die met terugwerkende kracht over 2003 wordt toegekend niet mee bij de vaststelling van de per 1 januari 2004 door een werknemer opgebouwde pensioenaanspraken. De centrales verzoeken een uitzondering te maken voor “in nauwkeurig omschreven bijzondere situaties”.

Gehoord de toelichting die beide partijen tijdens de hoorzitting hebben gegeven, constateert de commissie dat de groep werknemers in de drie genoemde sectoren waarvoor de centrales een uitzondering vragen –in ieder geval op dit moment- niet duidelijk af te grenzen is. Daarnaast is bekend -zo blijkt uit de mondelinge toelichting tijdens de hoorzitting- dat niet alleen in die drie sectoren, maar ook in de sector gemeenten (diverse) functiewaarderingstrajecten lopen, zodat niet uit te sluiten valt dat, indien een uitzonderingssituatie wordt toegestaan de gemeenten waar zich zo’n traject voordoet, ook een beroep op een uitzonderingssituatie zullen willen doen. Niet is bekend of ook in andere overheidssectoren sprake is van lopende functiewaarderingstrajecten, die kunnen leiden tot het toekennen van salarisverhogingen met terugwerkende kracht tot in 2003, en

die met zich mee kunnen brengen dat ook daar een beroep op een eventuele uitzonderingssituatie wordt gedaan. Dit betekent dat de groep werknemers voor wie nu een uitzonderingssituatie wordt gevraagd (en de groep waarvoor mogelijk ook nog een uitzondering zou kunnen worden gevraagd) niet duidelijk is af te bakenen en dat niet is te overzien welke consequenties het toestaan van een uitzonderingssituatie met zich mee zal gaan brengen.

De commissie stelt voorts vast dat de formulering van het Pensioenakkoord 2003 -aan welk akkoord beide partijen zich gebonden hebben- geen ruimte laat voor het maken van uitzonderingen. De commissie stelt tevens vast dat beide partijen tijdens de hoorzitting hebben verklaard dat er bij het afsluiten van het akkoord niet een aperte fout is gemaakt, waarin aanleiding zou kunnen worden gevonden de in het Pensioenakkoord gemaakte afspraken te herzien.

Het vorenstaande overwegende komt de commissie tot het oordeel dat niet kan worden voldaan aan het verzoek van de centrales om uit te spreken dat voor de door hen genoemde sectoren de afspraken die zijn vastgelegd in het Pensioenakkoord 2003 niet kunnen worden gehandhaafd.

De commissie sluit overigens niet uit dat, wanneer de omvang van de groep werknemers waarvoor de centrales een uitzondering vragen nader wordt bepaald en de consequenties van het maken van een uitzondering worden gepreciseerd op basis van die gegevens door partijen nader overleg zal kunnen worden gevoerd. Indien partijen in een dergelijk nader overleg niet tot elkaar kunnen komen, dan is het aan de betreffende sectorwerkgevers om voor die werknemers in hun sector, aan wie als gevolg van de uitkomst van een functiewaarderingstraject een salarisverhoging met terugwerkende kracht tot in 2003 wordt toegekend, tot aanvulling van hun pensioenaanspraken te komen.

Advies- en Arbitragecommissie Rijksdienst

's-Gravenhage, 22 oktober 2004

De Advies- en Arbitragecommissie Rijksdienst

Prof. mr. J. de Ruiter
voorzitter

Th. H. Dragt
secretaris

Prof. H.J.L. Vonhoff
lid

Prof. mr. I. van der Vlies
lid

H.F. Dijkstal
lid